процесом ділання консервативно-державного етосу між народом Галицько-Волинської Землі міститься **розвязка волею українського народу питання про взаємовідношення між етнічно українським і етнічно польським населенням земель на схід від Сяну й середуче-долішнього Буга.** Є це довга і далека, камяниста і терниста дорога, повна терпінь, невдач і нещасть...

Може Тобі видаються ці замисли „фантастичними"?

— Бувають часи, коли нереальною є ціла „дійсність" даного примарного, фантомного дня. Ми ж живемо сьогодні серед світа примар і фантомів. Фантомами є „держави", фантомами „армії", фантомами „мири", „конституції", „порядки", фантомами „нації" і їх „інтереси". **Серед такого примарного „світа" одинока справжня реальна політика — це творення нової дійсности на місце „пануючих" над живим життям — примар.**

Василь Кучабський

СИМОН ПЕТЛЮРА В СВІТЛІ ІСТОРІЇ

Постать Симона Петлюри стає в нас актуальна не тільки в звазку з десятиліттям його трагічної смерти.. З того приводу містимо в українськім перекладі виняток із монументальної книжки історика В. Кучабського „Westukraine im Kampfe mit Polen und dem Bolschewismus in den Jahren 1918—1923" (Berlin 1934., стр. 118—120). З усього, що досі про Петлюру написали, погляд В. Кучабського можна сміло вважати за найвірнішу і найобєктивнішу характеристику Симона Петлюри.

Редакція.

...Симон Петлюра вийшов із малих обставин. Вже перед 1918. р. був відомим соціял-демократичним публіцистом. В 1917. р. і в часі повстання проти гетьмана став незвичайно популярним божищем мас. Був він блискучий бесідник, визначався багацтвом духа, був скромний у виступі і лагідний, а його особиста поведінка зєднувала йому людей. Симон Петлюра це найважніша особистість, що в роках 1917—1920 діяла на провідних становищах серед українців. Цю людину одушевляла така любов батьківщини, що його під тим оглядом рідко хто перевищив. Його ум не був ніколи занятий особистими користями. Його життя і його праця були тільки для України. Тому його імя стало назвою для всіх підпринять Української Народньої Республіки; що більшовики, то теж і російські контрреволюціонери звали її систематично тільки „Петлюровщиною". Це імя стало гаслом, що з часом на Україні всюди просякло в низи селянства. „Петлюра" — так

звався тодішній східньо-український націоналізм. Ясно розуміючи, що цей націоналізм стояв і падав із тим провідником, досягли більшовики того, що анархію погромів на Україні теж назвали „Петлюровщиною". За те заплатив цей чоловік пізніше, в р. 1926., своїм життям, бо на еміграції в Парижі агент жидівського походження вбив його як мнимого спричинника погромів. Так забрав він із собою до гробу імя сильно осквернене світовою пресою, але те імя було і є незаплямлене, бо якраз Симон Петлюра належав до тих людей на Україні, які тоді, в часі розкладу, все робили, що було в їх силі, щоб хоронити жидів.

Численні ненавиділи його глибоко, але теж численні любили його сильно, готові вмерти за нього. Він сам уважав себе за необхідного для України. Але те, що він розумів тільки як службу для батьківщини, а саме, що він стояв у проводі і хотів там стояти, це вважали — несправедливо його вороги за безмірну особисту амбіцію. Сформувавши свою національну свідомість в часі радикально-демократичного, революційно-соціялістичного, інтернаціоналістичного розвитку східнього українства, був він навіть ще в 1917. р. противником державної самостійности України, а обстоював ідею революційної спільноти українських і російських інтересів. Аж перший більшовицький залив України з кінцем 1917. р. зробив і його, разом із цілим східньо-українським громадянством, неофітом української державної ідеї. Вона стала для нього фанатичною релігією, для якої він хотів жити й умірати. Але це було тільки розфанатизоване почуття, не був це вгляд, ані формуюча сила. Свій політичний досвід черпав він із цілком іншої ділянки, а не з обсягу державного життя — черпав його з ділянки пролєтарської і національно-української революції проти держави, а саме проти держави російської. Тому не мав він розуміння основних сил держави, ані духової підготовки до служби для держави. Це був народній трибун, але жаден державний муж. Тому вважав він саму тільки національну чуттєвість за вистарчаючу силу, щоб на ній збудувати державу. Без обиняків намагався витворити народнє одушевлення, і для тієї цілі все було йому однаково добре, і розворушення мас соціяльною демагогією, і поклик рятувати буржуазний лад на Україні перед більшовизмом. Йому закидали інтригантську підступність у поведінці зо східньо-українськими провідниками партій; але це була тільки безоглядність, з якою він користувався людьми для служби тій державній ідеї, якій він сам служив, або їх відкидав як непотрібних.

Але теж не був він жадним вождом, а тільки отаманом. Він уявляв собі армію виключно як механічне скуплення сил, не розумів зовсім сути реґулярної армії як орґанізму, просякнутого одною силою. Він не усвідомляв собі навіть, що військо надається тим більше до модерного державного будівництва, чим твердшою є його дисципліна, що у військових справах, то й в добрім трактованню цивільного населення, і чим сильніше є його почуття чести. Тому не довіряв він вищим старшинам давнішої російської

армії, бо не було у них тієї легкодушности, яку він уважав за признаку воєнного духа. Приплив і відплив одушевлення, з яким східньо-українські отамани сьогодні наступали на ворога з найбільшою погордою смерти, а завтра, пройняті якоюсь протилежною химерою, відступали, були для нього легше зрозумілі, як залізна постійність регулярного війська. Всупереч тому винятково сильно йому імпонували Січові Стрільці, військо строго здисципліноване й усуцільнене, що ним С. С. в однім періоді були, і він навіть мріяв про те, щоб ще дожити часу, коли ціла українська армія буде оформлена такими якраз моральними потугами. Також він не проводив армією, він не оформив її на ніякий означений лад; а коли вона все ж таки повстала, то це не була заслуга його, а тільки його старшин.

Так же само був вузький його зір у справах закордонної політики. Справжнього положення України не розумів він ніколи. Він не сумнівався ні одної хвилини, що Східня Україна такою, якою вона була, могла збудувати державу, якщо буде продовжувати оружню боротьбу. І всі його закордонно-політичні роздумування йшли в тім напрямі, щоб уможливити продовження тієї війни. Його закордонна політика мала за ціль лише заосмотрити армію в воєнний матеріял. А єдиною боротьбою, яку він бачив, була боротьба з Росією. Щоб продовжати цю боротьбу, був він готов усе посвятити, навіть коли б ціла Українська Народня Республіка мала через те стратити свій власний змисл, навіть коли б українську політику мали зробити чужі держави своїм знаряддям без якоїнебудь користи з цього для України...

РЕЦЕНЗІЇ

Зореслав: **Сонце й блакить.** Книжка поезій II. Ужгород 1936. Видавництво й друкарня ОО. Василіян в Ужгороді. Стор. 70, 16⁰.

Рецензуючи недавньо цю збірку поезій в „Назустрічі", претенсійний пан С. Г. спробував при цій нагоді переїхатися по українській католицькій літературі й літературній критиці. Мовляв, „якийнебудь наш католицький, чи псевдокатолицький критик, узявши до рук цю збірку, видану, як і попередня, ОО. Василіянами, певне не забуде в ній підкреслити такі місця як: „гнівом налиті руки", або „і потанцює кулемет весільним танком революцій, і полетить степами гнів, замовкне дика марсилеза"..., як не конче згідні з поглядами католицької Церкви (в інтерпретації наших католиків)". Назустрічанському критикові, який має намір здивувати і „знищити" українську католицьку критику наголовками творів Пеґі та цитатом із Кльоделя, мусимо сказати, що ми не вважаємо згідною з афішованим „обізнанням із заходом" його методу імпутувати комусь згори якісь думки та тоді з ними воювати. Це хіба вислід обізнання тільки з одним епізодом одного твору одного еспанського письменника, а не „із заходом". Тому на основі такої боротьби з вітряками недобре є робити якісь висновки про католицьку літературну критику та про „недокровність" нашої католицької літератури. Тай взагалі, рецензент літературної ґазети, яка католицькими мотивами тільки деколи кокетує, але по суті стоїть на іншому становищі — рецензент такої ґазети нехай радше обмежиться до своїх спеціяльностей, а не пише про католицьку літературну критику — бо виходять самі непорозуміння.